

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 531/2015-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. októbra 2015 predbežne prerokoval sťažnosť Slovenskej republiky, za ktorú koná Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, Námestie SNP 33, Bratislava, zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Havlátom, Advokátska kancelária HAVLÁT & PARTNERS, Rudnayovo námestie 1, Bratislava, ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 328/2013 z 26. novembra 2014, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Slovenskej republiky, za ktorú koná Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. februára 2015 elektronicky a 23. februára 2015 poštou doručená sťažnosť Slovenskej republiky,

za ktorú koná Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 328/2013 z 26. novembra 2014 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) uznesením sp. zn. 8 C 31/2009 z 28. januára 2013 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) zastavil konanie o žalobe obchodnej spoločnosti [REDACTED] (ďalej len „žalobca“) z dôvodu, že žalobca nezložil preddavok na trovy konania, ktorého zloženie mu bolo uložené podľa § 141a Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) svojím uznesením sp. zn. 6 Co 174/13 z 27. júna 2013 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) uznesenie okresného súdu potvrdil ako vecne správne. Najvyšší súd však na základe podaného dovolania žalobcu uznesenie krajského súdu, ako aj uznesenie okresného súdu napadnutým uznesením zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Sťažovateľka po tom, ako sa vyjadruje k otázke svojej spôsobilosti byť účastníkom konania pred ústavným súdom podľa čl. 127 ústavy, uvádza, že napadnuté uznesenie nezvratným spôsobom zasiahlo do priebehu konania, keď napriek predchádzajúcemu právoplatnému zastaveniu konania došlo k zrušeniu uznesenia krajského súdu, ako aj uznesenia okresného súdu a vo veci sa musí opätovne konať. Sťažovateľka tak mala stratiť istotu, že jej v prípade úspechu budú uhradené aj trovy konania. Prezentuje názor, že porušenie jej základných práv a slobôd nie je napravitelné činnosťou všeobecného súdu v konaní vo veci samej, pričom v jej prípade ide o rozhodnutie, ktoré výrazným a nezvratným spôsobom zasahuje do označeného základného práva. Poukazujúc na predchádzajúcu rozhodovaciu činnosť ústavného súdu (IV. ÚS 183/2013 a III. ÚS 46/2013) uvádza, že v danom prípade je daná právomoc ústavného súdu konať o predloženej sťažnosti.

Nadväzne na uvedené sťažovateľka pripomína ustálený obsah základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a následne cituje svoju argumentáciu v prospech zastavenia občianskeho súdneho konania, ktorá bola obsiahnutá vo vyjadrení k dovolaniu žalobcu prerokúvaného v sťažovateľkinej veci najvyšším súdom. Sťažovateľka namieta, že napriek jej rozsiahlej argumentácii najvyšší súd jej obsah nielenže neuviedol v odôvodnení svojho rozhodnutia, ale s touto argumentáciou sa *«nezaoberal a ani nevysporiadal. Skutočnosť, že sa odporca s argumentáciou sťažovateľa nezaoberal a nevysporiadal je... porušením práva na súdnu ochranu garantovaného čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. Odporca v podstate sťažovateľa ako účastníka konania ignoroval, pretože okrem uvedeného, ako zástupca sťažovateľa je v záhlaví nesprávne označené Ministerstvo spravodlivosti SR. Napriek tomu bolo rozhodnutie doručené Ministerstvu kultúry, ale nie právnenému zástupcovi sťažovateľa!*

Predovšetkým upozorňujeme na to, že odporca úplne ignoroval účel § 141a O. s. p., hoci účel zákona je pre jeho výklad a aplikáciu rozhodujúci. Zdôrazňujeme, že v danom prípade išlo presne o takú situáciu, pre ktorú bol § 141a O. s. p. prijatý. Extrémne vysokej náhrady škody sa na základe špekulatívnych dôvodov domáha subjekt, ktorý je tzv. „schránkovou firmou“ na jedno použitie, ktorý nevyvíja žiadnu činnosť, nemá žiadny majetok, ktorý uplatňovanú pohľadávku nadobudol za zlomok jej údajnej výšky. Je teda zrejmé, že do rizikového sporu sa takáto spoločnosť pustila zjavne z dôvodu, aby eliminovala možné negatívne dôsledky neúspešne skončeného súdneho sporu. Nemá totiž vôbec v úmysle v prípade neúspechu zaplatiť odporcovi náhradu trov konania, ale práve naopak, zariadila sa tak, aby tak nemusela urobiť. Takýto postup nesie znaky zneužitia práva. Preto skutočnosť, že odporca sa nezaoberal výkladom a aplikáciu § 141a O. s. p. v kontexte jeho účelu, je znakom svojvôle a arbitrárnosti. Je totiž zrejmé, že zoči voči účelu § 141a O. s. p. je zaujatý právny názor odporcu neudržateľný a z hľadiska účelu zákona sa jeho rozhodnutie jednoducho odôvodniť nedá.».

Citujúc z uznesenia najvyššieho súdu vydaného vo veci vedenej pod sp. zn. 7 Cdo 107/2012 sťažovateľka poukazuje na opačný právny názor, ktorý v obdobnej situácii zaujal najvyšší súd, pričom dospieva k záveru, že diametrálne *„odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej*

situácie pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (III. ÚS 328/05). Sme teda toho názoru, že napadnuté rozhodnutie odporcu je ústavne neudržateľné, pretože za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie rozhodol diametrálne odlišne, pričom sa ani nepokúsil objektívne a rozumne odôvodniť svoje odlišné rozhodnutie. Odporca totiž nielenže nevyvrátil argumentáciu sťažovateľa, ale nevyvrátil ani svoju vlastnú argumentáciu z predošlého rozhodnutia.“

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vo veci vydal takéto rozhodnutie:

„1. Najvyšší súd v BRATISLAVE uznesením sp. zn. 4 Cdo 328/2013 zo dňa 26.11.2014 porušil právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.

2. Uznesenie Krajského súdu v BRATISLAVE sp. zn. 4 Cdo 328/2013 zo dňa 26.11.2014 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov konania.“

II.

V zmysle čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom

predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať a vecne sa zaoberať sťažnosťami namietajúcimi porušenie práv iba vtedy, ak sa sťažovatelia nemôžu v súčasnosti a nebudú môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010).

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry opakovane vyslovil, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je len také porušenie, ktoré nie je napravitelné alebo odstrániteľné činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktorého nápravu nemožno dosiahnuť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku (m. m. I. ÚS 148/03,

III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06). V nadväznosti na to ústavný súd pripomína, že v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa konanie vo veci samej právoplatne skončilo. Z princípu subsidiarity totiž vyplýva, že sťažnosť možno zásadne prerokovať a rozhodnúť o nej až potom, keď napadnuté konanie bude skončené. Je to tak z toho dôvodu, že sťažnosť musí v zásade smerovať proti poslednému rozhodnutiu o opravnom prostriedku, ktorý mal sťažovateľ k dispozícii, a nemôže ho opomenúť. V zmysle uvedeného v konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania sťažnosti stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010).

Ak ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky z tejto zásady, išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však je, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a nezvratným spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, ako aj to, že námietka ich porušenia sa musí vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla by už byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09).

V nadväznosti na uvedené právne názory ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach prípadu nie sú splnené predpoklady na výnimku z už spomenutej zásady, podľa ktorej ústavný súd v rámci konania o sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia, a to v tom zmysle, že musí ísť o rozhodnutia, ktorými sa právoplatne skončilo konanie.

Podľa názoru sťažovateľky mal najvyšší súd porušiť základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy tým, že sa nevysporiadal so sťažovateľkinou právnou argumentáciou a uznesenie krajského súdu zrušil vychádzajúc z právneho výkladu relevantného procesnoprávneho ustanovenia, ktorý odporuje skôr prijatému právnemu

názoru uplatňovanému inými senátmi najvyššieho súdu, ktoré rozhodovali v obdobných veciach.

Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd v danej veci v dovolacom konaní sťažovateľke poskytnutie súdnej ochrany (čl. 46 ods. 1 ústavy) neodmietol, vecou sa zaoberal a rozhodol o nej. Nesúlads právnych názorov sťažovateľky s právnymi závermi najvyššieho súdu sám osebe nezakladá (nespôsobuje) porušenie označeného práva. Okolnosť, že prvostupňový súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 226 OSP), neznamená, že sťažovateľka nemôže v ďalšom štádiu namietať proti ňou oponovanému právnemu názoru najvyššieho súdu, s tým, že všeobecné súdy budú musieť zvážiť relevanciu jej argumentácie a podľa svojho úsudku ju zohľadniť v rámci svojho rozhodovania (obdobne aj IV. ÚS 186/2012).

Navyše, podľa zistení ústavného súdu okresný súd po vrátení veci najvyšším súdom svojím uznesením č. k. 8 C 31/2009-480 z 11. mája 2015 konanie opätovne zastavil na základe medzičasom novelizovaného znenia § 141a OSP v spojení s § 355 OSP, teda v zhode s tým, ako v napadnutom dovolacom konaní pred najvyšším súdom sťažovateľka argumentovala. Aj keď uvedené uznesenie okresného súdu nenadobudlo právoplatnosť z dôvodu podania odvolania žalobcom, tento ďalší priebeh konania pred všeobecnými súdmi preukazuje, že sťažovateľkou tvrdený negatívny dôsledok spôsobený napadnutým uznesením (otvorenie právoplatne skončeného konania) je možné v ďalšom procesnom postupe v rámci sústavy všeobecných súdov korigovať. Nejde teda o nezvratný stav alebo ujmu na právach, ktorá by si vyžadovala zásah ústavného súdu do výsledku napadnutého konania.

Ústavný súd sumarizujúc dosiaľ uvedené zdôrazňuje, že jeho ústavnou kompetenciou nemôže byť zmena alebo náprava či už namietaného alebo skutočného pochybenia všeobecných súdov (v danom prípade napríklad tvrdené ignorovanie sťažovateľkinej argumentácie) v dosiaľ neskončených súdnych konaniach, ale je zásadne povolaný posúdiť, či konanie ako celok a jeho výsledok po právoplatnom skončení veci obstoja z komplexného hľadiska v ústavnoprávnej rovine. Každý iný postup by neprípustne

rozširoval kompetencie ústavného súdu a vo svojich dôsledkoch by z neho robil ďalšiu súdnu inštanciu, ktorá by bola mimoriadna okrem iného aj tým, že by mohla zasahovať do ešte prebiehajúcich konaní.

Zohľadňujúc preto uvedený princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy i doterajšiu ustálenú rozhodovaciu prax a v neposlednom rade akcentujúc rešpektovanie princípu minimalizácie zásahov do rozhodnutí všeobecných súdov ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2015